

**КОМЕНТАР НА ПРОМЕНИТЕ В НАРЕДБА ЗА
ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕТО И НА
ДОХОДИТЕ, ВЪРХУ КОИТО СЕ ПРАВЯТ
ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ, И В ЗАКОНА ЗА
ЗДРАВНОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА**

Вержиния Заркова

Експерт по социално осигуряване

Ключови думи:	Резюме
<p>Осигурителен доход</p> <p>Социални разходи</p> <p>Сумирано изчисляване на работното време</p> <p>Задължително здравно осигуряване</p> <p>Здравноосигурителен доход</p>	<p><i>В статията са разгледани промените в Наредба за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски, и в Закона за здравното осигуряване в частта му за изчисляването на здравно-осигурителните вноски. Обърнато е внимание на някои особености при определянето на осигурителния доход, неговия обхват и елементи при различните групи осигурени лица. Разгледани са особеностите при определянето на осигурителния доход на работещите при сумирано изчисляване на работното време. С числов пример е обяснен начинът, по който самоосигуряващите се лица могат да коригират окончателния размер на осигурителния си доход за минало време. Посочени са категориите здравноосигурени лица, както и новите размери на дължимите суми за здравно осигуряване във връзка с промените на минималния осигурителен доход през 2019 г.</i></p>

Коментар на Наредба за елементите на възнаграждението и на доходите, върху които се правят осигурителни вноски

Наредбата за елементите на възнаграждението и на доходите, върху които се правят осигурителни вноски, се приема на основание чл. 6, ал. 14 от Кодекса за социално осигуряване. Изменения и допълнения на Наредбата са обнародвани с постановление № 84 от 18 април 2019 г., които са публикувани в ДВ, бр. 34 от 2019 г. Промените влизат в сила от 1 януари 2019 г.

В тази наредба се уточняват начините за определяне на размера на осигурителния доход на различните видове осигурени лица, възможността за тяхното пропорционално намаление при определени

условия, обхвата на доходите, върху които се дължат осигурителните вноски, и различните плащания, върху които осигурителни вноски не се дължат.

Елементите на възнагражденията, върху които се внасят осигурителните вноски на лицата по чл. 4, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, се определят съобразно разпоредбите на раздел първи от Наредбата. В алинеи 2, 3 и 4 се определя доходът, върху който се дължат осигурителните вноски за лицата, работещи по трудови правоотношения. Този доход включва всички получени, начислени и неизплатени или неначислени възнаграждения и други доходи, получени в резултат на тази дейност.

Осигурителните вноски за лицата, работещи по трудови правоотношения, се внасят върху посочените възнаграждения, включително възнагражденията за отпуските по чл. 155-157, 159, 161, 162, 166, 168 – 170 и 319 от Кодекса на труда, но върху не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя и не повече от максималния месечен размер на осигурителния доход, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година.

Размерите на месечните осигурителни доходи на държавното обществено осигуряване за 2019 г. са определени в чл. 9 от Закона за бюджета на ДОО. Минималните размери на осигурителния доход през календарната година по основни икономически дейности и квалификационни групи професии са определени в приложение № 1 към закона и са разположени на 85 реда. Приложението е разработено, като е използвана Класификацията на икономическите дейности (КИД) от 2008 г. Най-ниският минимален осигурителен доход е равен на минималната работна заплата за 2019 г. – 560 лв. На практика поради привеждането на най-ниския осигурителен доход в съответствие с минималната работна заплата няма икономическа дейност, в която да няма увеличение през 2019 г.

През 2019 г. се запазва възможността за намаляване на минималните осигурителни доходи, когато работниците и служителите не са отработили всички работни дни през календарния месец. В тези случаи минималният месечен осигурителен доход се определя, като минималният месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя се раздели на броя на работните дни през месеца и получената сума се умножи по броя на отработените дни и дните на отпуските, посочени по-горе, за които е изплатено, начислено, но неизплатено или неначислено възнаграждение. Минималният месечен осигурителен доход за работниците и служителите, които работят на по-малко от нормативно установеното за длъжността работно време, също се определя пропорционално, но в

зависимост от отработените от лицата часове през календарния месец. В тези случаи минималният месечен осигурителен доход се определя, като минималният месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя се раздели на броя на законоустановените работни часове за месеца и получената сума се умножи по броя на отработените часове за месеца и часовете, съответстващи на дните по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване.

За работниците и служителите не се дължат осигурителни вноски за държавното обществено осигуряване върху следните изплатени суми:

- дневните пари при командировка до двукратния им размер, определен в нормативен акт, пътните и квартирните пари при командировка или заместващите ги възнаграждения, включително тези по § 3 от допълнителните разпоредби на Постановление № 133 на Министерския съвет от 1993 г. за приемане на Наредба за допълнителните и други трудови възнаграждения;
- стойността на безплатната храна и/или добавките към храната, предоставени в натура по реда на чл. 285 от Кодекса на труда на работниците и служителите, които работят в предприятия със специфичен характер и организация на труда;
- стойността на безплатната храна, предоставена в натура на членовете на корабните екипажи за дните в експлоатация, на риболовците за дните на улов, а на водолазите – и за дните при спускане под водата, на дежурния персонал, изпълняващ 12-часови дежурства в лечебните и здравните заведения, на операционните екипи, екипите за спешна медицинска помощ и екипите по кръвонабиране, както и на военнослужещите съгласно чл. 224, ал. 1, т. 3 и на цивилните служители съгласно чл. 286, ал. 1, т. 1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България;
- стойността на работното, униформеното и представителното облекло, предоставено при условия и по ред, предвидени в нормативен акт. Тази разпоредба изисква получаването на такова облекло да е изрично предвидено в нормативен акт (закони и нормативни актове по прилагането им – правилници, наредби, ПМС и инструкции), за да не се дължат вноски за ДОО. В сила от 1 януари 2016 г. не се дължат осигурителни вноски и върху стойността на протоколното облекло, когато то е получено при посочените условия;
- стойността на специалното работно облекло и на личните предпазни средства, които се предоставят в натура при условия и по ред, предвидени в нормативен акт или колективен трудов

договор. Когато същите се предоставят по силата на вътрешни разпоредби на предприятията, осигурителните вноски са дължими. Когато са изплатени пари за специално работно облекло и лични предпазни средства, осигурителните вноски са задължителни;

- сумите за лихви, които се изплащат по реда на чл. 245, ал. 2 от Кодекса на труда;
- обезщетенията по чл. 200, 213, 214, чл. 216, ал. 1, т. 1 и 2, ал. 2 и 3, чл. 220, 221, чл. 222, ал. 2, 3 и 4, чл. 224, 225, 226, чл. 232, ал. 2 и чл. 331 от Кодекса на труда, § 71 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния служител и § 118 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда.

Доходът, върху който се внасят осигурителните вноски за лицата, изпълняващи управленски длъжности, е посочен в чл. 1, ал. 5 от Наредбата. Това е доходът на лицата, които се осигуряват на основание чл. 4, ал. 1, т. 7 от Кодекса за социално осигуряване, а именно: управителите и прокуристите на търговски дружества, на еднолични търговци, на техните клонове и на клоновете на чуждестранни юридически лица, членовете на съвети на директорите, на управителни и надзорни съвети и контролорите на търговски дружества, синдиците и ликвидаторите, както и лицата, работещи по договори за управление на неперсонифицирани дружества, и лицата, на които е възложено управлението и/или контролът на държавни и общински предприятия по глава девета от Търговския закон, техни подразделения или на други юридически лица, създадени със закон. Осигурителните вноски на посочените лица се внасят върху полученото, начисленото, но неизплатено или неначислено възнаграждение, но върху не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя. Когато лицето не е работило през целия месец, минималният месечен осигурителен доход се определя пропорционално на дните, през които е работило, и дните по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване през месеца.

От посоченото е видно, че за лицата, упражняващи управленски дейности, не е предвидено минималните осигурителни доходи да се намаляват пропорционално в зависимост от отработените часове. Те нямат определено работно време, така както е за работещите по трудов договор, поради което минималният им осигурителен доход може да се намалява само пропорционално на отработените от тях дни.

На основание чл. 4, ал. 1, т. 8 от Кодекса за социално осигуряване са задължително осигурени лицата, упражняващи изборни длъжности. Съгласно чл. 1, ал. 6 от Наредбата осигурителните вноски за лицата, упражняващи трудова дейност на тези лица, както и за служителите с

духовно звание на Българската православна църква и други регистрирани вероизповедания по Закона за вероизповеданията се внасят върху полученото, начисленото, но неизплатено или неначислено възнаграждение, но върху не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя. Когато лицето не е работило през целия месец, минималният месечен осигурителен доход се определя пропорционално на отработените дни и дните по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване през месеца.

Считано от 1 януари 2019 г. е отменена ал. 7 на чл. 1 от Наредбата, която уреждаше осигуряването на специализантите, които получават възнаграждение по договор за обучение за придобиване на специалност от номенклатурата на специалностите, определена по реда на чл. 181, ал. 1 от Закона за здравето, като отделен вид осигурени лица. С Преходните и заключителни разпоредби към Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г. е отменена т. 9 на чл. 4, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, с което тези специализанти не са вече отделен вид осигурени лица. Поради това Наредбата е приведена в съответствие с измененията в КСО. Посоченият кръг лица, считано от 1 януари 2019 г., се осигурява по реда на чл. 4, ал. 1, т. 1 от КСО, т.е. като работници и служители. Аргументът за това е, че специализантите се обучават, след като с тях са сключени трудови правоотношения.

С преходна разпоредба в Наредбата се регламентира редът за осигуряване и формиране на осигурителния доход на специализантите, които са приети по реда на отменената Наредба № 34 от 2006 г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването (отм., ДВ, бр. 7 от 2015 г.) и чиито договори за обучение за придобиване на специалност не са приключили до 31 декември 2018 г. Те се осигуряват по стария ред на ал. 7, чл. 1 от Наредбата до завършване на обучението си.

Държавните служители по Закона за държавния служител са задължително осигурени на основание чл. 4, ал. 1, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване. Осигурителните вноски за тях се дължат върху получените или начислени, но неполучени възнаграждения, но върху не по-малко от минималната работна заплата, установена за страната. За тях осигурителни вноски не се дължат върху обезщетенията по чл. 61, 78, чл. 81б, ал. 4, т. 1 и 2, чл. 100, ал. 4, чл. 104, чл. 105, ал. 3, чл. 106, ал. 3, 3а и 4, чл. 107а и стойността на отличията по чл. 88 от Закона за държавния служител.

Съгласно чл. 1, ал. 8, т. 12 от Наредбата не се дължат осигурителни вноски върху сумите и доволствията по чл. 74, ал. 1 – 4 и чл. 76, ал. 1, компенсационните суми по чл. 81, обезщетенията по чл. 83, ал. 4, стойността на паричните и/или предметните награди при условията и до размерите по чл. 86 и 87 и възнагражденията по чл. 99, ал. 3, 4 и 5 и

обезщетенията по чл. 112, 117 и 119-120 от Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“. Считано от 1 януари 2019 г. направените промени в тази разпоредба са следните: думите „по чл. 99, ал. 3 и 4 “ се заменят с „по чл. 99, ал. 3, 4 и 5“.

В Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ се създава нова ал. 5 на чл. 99, с която се предвижда изплащане на възнаграждение за периода на временното отстраняване на държавен служител поради отнет или отказан достъп до класифицирана информация. С цел постигане на единен подход по отношение определянето на осигурителния доход на държавните служители, работещи по специални закони, е и предложеното изменение на чл. 1, ал. 8, т. 12 от Наредбата за изключване на това възнаграждение от осигурителния доход, върху който се дължат осигурителни вноски.

Осигурителни вноски не се изчисляват и внасят върху:

- средствата, предоставени под формата на ваучери за храна на работници и служители, включително на лицата, работещи по договори за управление, при условията на чл. 209, ал. 1 от Закона за корпоративното подоходно облагане.
- доходите от трудова дейност, получени под формата на разходи в натура по смисъла на § 1, т. 83 от допълнителните разпоредби на Закона за корпоративното подоходно облагане, ако осигурителят е направил избор по чл. 24, ал. 3 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица да облага тези разходи по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане.
- направените от работодателя разходи за застраховки, определени като задължителни с нормативен акт.

През 2019 г. не се променят разпоредбите, регламентиращи определянето на минималния и максималния размер на осигурителния доход при сумирано изчисляване на работното време.

При сумирано изчисляване на работното време за повече от един месец, когато отработените и други часове с осигурителни вноски по установения за месеца от работодателя график на лицето са повече от договореното работно време, месечният размер на осигурителния доход може да бъде по-голям от установения със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година максимален месечен размер на осигурителния доход, като общият осигурителен доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време, се ограничава до сбора на максималния месечен размер на осигурителния доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време. Ограничаването се извършва, като се сумират осигурителните доходи за първия и всеки следващ месец до достигане на сбора от максималните месечни размери

на осигурителния доход за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време.

Минималният осигурителен доход при сумирано изчисляване на работното време за повече от един месец е равен на сбора от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя, съответно сбора от минималната работна заплата, за месеците от периода, за който е установено сумираното отчитане на работното време. Когато отработените и други часове с осигурителни вноски по установения за месеца от работодателя график на лицето са по-малко или повече от договореното работно време, минималният месечен размер на осигурителния доход е по-малък или по-голям от определения. В тези случаи за всеки месец от периода минималният месечен осигурителен доход се определя, като сборът от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основната икономическа дейност на осигурителя, съответно сборът от минималната работна заплата, се раздели на законоустановените часове за периода на сумираното изчисляване на работното време и получената сума се умножи по броя на отработените и други часове с осигурителни вноски по установения за месеца от работодателя график на лицето.

В чл. 3, ал. от 2 до 5 от Наредбата се уреждат въпросите, свързани с определянето на осигурителния доход на самоосигуряващите се лица.

От 1 януари 2019 г. е допълнен текстът на разпоредбата на чл. 4, ал. 3, т. 2 от КСО, като към самоосигуряващите се лица се добавят и тези, които се облагат по реда на чл. 26, ал. 7 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица. С включването им в кръга на осигурените лица възниква необходимост от правна регламентация по отношение на дохода, върху който ще се дължат задължителни осигурителни вноски. В тази връзка е допълнен в чл. 3, ал. 3, т. 1 от Наредбата, с което се определя осигурителният доход за тази категория осигурени лица.

В чл. 3, ал. 4 е регламентирано задължението на самоосигуряващите се лица да коригират окончателния размер на осигурителния си доход, когато през съответната година са получили доходи, отнасящи се за дейност, извършена през предходни години. Редакцията на тази алинея е следната: „Самоосигуряващо се лице, което с данъчна декларация за предходната година декларира доходи, получени за извършена трудова дейност през минали години, или има определен по-висок или по-нисък облагаем доход, установен от органа по приходите при условията и по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, формира с коригиращата справка по чл. 6, ал. 9 от Кодекса за социално осигуряване нов размер на окончателния осигурителен доход за съответната минала година.”

Пример за подаване на коригираща справка за определяне на окончателен размер на осигурителния доход

Самоосигуряващ се съдружник, роден преди 1 януари 1960 г., е посочил в съответното приложение към годишната данъчна декларация осигурителен доход за 2018 г. – 20 000 лв. През годината той редовно е внасял задължителните си вноски за фонд „Пенсии“ върху избран месечен осигурителен доход – 520 лв. Съдружникът е упражнявал дейността си през цялата година.

В декларираната сума от 20 000 лв. съдружникът е включил и 6 000 лв., които е получил през 2018 г., но се отнасят за труд, положен в дружеството през 2017 г. Сумата на окончателния размер на осигурителния доход за 2018 г. е 14 000 лв. (20 000 – 6 000 = 14 000 лв.).

Тази сума трябва да се попълни в Таблица 1 за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2018 г.

1. Действителен средномесечен осигурителен доход:
14 000,00 лв. : 12 = 1 166,67 лв.

2. Избран осигурителен доход за месеците на годината по
520,00 лв. : 12 месеца x 520,00 лв. = 6 240,00 лв.

Общо за годината: 6 240,00 лв.

3. Разликата между действителния осигурителен доход и избрания такъв – общо за годината:

14 000,00 лв. – 6 240,00 лв. = 8 960,00 лв. – върху този доход се изчислява вноската за довносяне за 2018 г.

С тези данни се попълва Таблица 1 на Справка за окончателния размер на осигурителния доход за 2018 г.

Попълване на коригиращата Справка за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за 2017 г., която се подава при подаването на данъчната декларация за 2018 г.

С размера на сумата от 6 000 лв. съдружникът трябва да увеличи осигурителния си доход, деклариран през 2018 г., и да попълни коригираща справка за окончателния размер на осигурителния си доход за 2017 г. За примера приемаме, че окончателният размер на осигурителния доход за 2017 г. е бил 12 000,00 лв.

В коригиращата справка, която трябва да се подаде през 2019 г., трябва да се впише сборът на декларираната преди това сума и получената през 2018 г. сума, която се отнася за труд, положен през 2017 г., или общо 18 000,00 лв. (12 000,00 лв. + 6 000,00 лв. = 18 000,00 лв.).

**Накратко за промените в здравното осигуряване
през 2019 година**

Здравноосигурителен доход и здравноосигурителни вноски

1. Осигурени по чл. 40, ал. 1, т. 1 от Закона за здравното осигуряване

По реда на чл. 40, ал. 1 т. 1 от ЗЗО се осигуряват лицата по чл. 4, ал. 1 и 10 от Кодекса за социално осигуряване:

- За работниците и служителите, управителите и прокуристите на търговски дружества, на еднолични търговци, на техните клонове и на клоновете на чуждестранни юридически лица, членовете на съвети на директорите, на управителни и надзорни съвети и контролорите на търговски дружества, синдиците и ликвидаторите, както и лицата, работещи по договори за управление на неперсонифицирани дружества, и лицата, на които е възложено управлението и/или контролът на държавни и общински предприятия по глава девета от Търговския закон, техни подразделения или на други юридически лица, създадени със закон, и лицата, упражняващи трудова дейност на изборни длъжности, здравноосигурителният доход е равен на дохода, върху който се дължат осигурителните вноски за държавното обществено осигуряване.

Здравноосигурителните вноски се дължат върху получените, начислените, но неизплатени или неначислените брутни месечни възнаграждения, но върху не по-малко от минималния осигурителен доход по дейности и групи професии, определени в Приложението към чл. 9, ал. 1, т. 1 от Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2019 г. и върху не повече от максималния осигурителен доход, който за 2019 г. е в размер на 3 000 лв.

Здравноосигурителната вноска през 2019 не се променя и е 8 на сто. Не се променя и разпределението на вноската между осигурителя и осигуреното лице – съотношението е 4,8 на сто и 3,2 на сто.

- За членовете на кооперации, упражняващи трудова дейност и получаващи възнаграждение, без да имат сключено трудово правоотношение с кооперацията, здравноосигурителните вноски се дължат върху получените или начислените, но неизплатени възнаграждения, но върху не по-малко от минималната работна заплата от 560 лв. и върху не повече от максималния осигурителен доход, който за 2019 г. е в размер на 3 000 лв.

Здравноосигурителната вноска се разпределя между осигурителя и осигуреното лице в съотношение 4,8 на сто и 3,2 на сто.

- За държавните служители по Закона за държавния служител, съдиите, прокурорите, следователите, държавните съдебни изпълнители, съдиите по вписванията и съдебните служители, както и членовете на Висшия съдебен съвет и инспекторите в инспектората към Висшия съдебен съвет, военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, резервистите на активна служба по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България, държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, по Закона за Държавна агенция „Разузнаване“ и по Закона за специалните разузнавателни средства, офицерите и сержантите по Закона за Националната служба за охрана, както и лицата по чл. 69, ал. 6 от КСО и кандидатите за младши съдии, младши прокурори и младши следователи по Закона за съдебната власт здравноосигурителните вноски се дължат върху получените или начислените, но неизплатени възнаграждения, но върху не по-малко от минималната работна заплата от 560 лв. и върху не повече от максималния осигурителен доход, който за 2019 г. е в размер на 3 000 лв.

Здравноосигурителната вноска е изцяло за сметка на съответния бюджет и е в размер 8 на сто.

2. Осигурени по чл. 40, ал.1, т. 1, б. „б“ – за лицата в неплатен отпуск здравноосигурителната вноска е в размер на 22,40 лв. ($280 \text{ лв.} \times 8\% = 22,40 \text{ лв.}$).
3. Осигурени по чл. 40, ал. 1, т. 2 – за самоосигуряващите се лица здравноосигурителната вноска е в размер 44,80 лв. ($560 \text{ лв.} \times 8\% = 44,80 \text{ лв.}$).

Минималният месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители през 2019 г. е увеличен на 400 лв. Техните дължими здравноосигурителни вноски, когато изберат да се осигуряват върху този доход, през 2019 г. са в размер на 32 лв. ($400 \text{ лв.} \times 8\% = 32 \text{ лв.}$).

4. Минималният осигурителен доход за самоосигуряващите се лица трябва да се има предвид при изчисляване на здравноосигурителните вноски в следните случаи:

- чл. 40, ал. 1, т. 5 от ЗЗО – за лицата във временна неработоспособност поради болест, бременност и раждане, в отпуск за отглеждане на малко дете по реда на чл. 164, ал. 1 и 3 от Кодекса на труда и отпуск при осиновяване на дете до 5-годишна възраст по реда на чл. 164б, ал. 1 и 5 от Кодекса на

труда – 26,88 лв. ($560 \text{ лв.} \times 4,8\% = 26,88 \text{ лв.}$) за осигурените, за които здравноосигурителните вноски се разпределят между тях и осигурителите, и съответно 44,80 лв. ($560 \text{ лв.} \times 8\% = 44,80 \text{ лв.}$) за тези, за които здравноосигурителните вноски са изцяло за сметка на осигурителите;

- чл. 40, ал. 1, т. 7 от ЗЗО – за служителите на Българската православна църква и други признати по нормативноустановен ред вероизповедания, които не получават възнаграждения за извършвана дейност – 44,80 лв. ($560 \text{ лв.} \times 8\% = 44,80 \text{ лв.}$);
- чл. 40, ал. 3 от ЗЗО – лицата до 18-годишна възраст и след навършване на тази възраст, ако учат редовно – до завършване на средно образование, но не по-късно от навършване на 22-годишна възраст; *учениците, включени в обучение чрез работа (дуална система на обучение) за времето на обучението съгласно съответния учебен план, организирано при условията и по реда на ЗПОО, независимо от възникване на основание за осигуряване по реда на ал. 1 (в сила от 09.11.2018 г.);* студентите – редовно обучение, във висши училища до навършване на 26-годишна възраст и докторантите на редовно обучение по държавна поръчка; чуждестранните студенти – редовно обучение, до навършване на 26-годишна възраст и докторантите на редовно обучение, приети във висши училища и научни организации у нас по реда на Постановление на Министерския съвет № 103 от 1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина и Постановление на Министерския съвет № 228 от 1997 г. за приемане на граждани на Република Македония за студенти в държавните висши училища на Република България; гражданите, които отговарят на условията за получаване на месечни социални помощи и целеви помощи за отопление по реда на Закона за социално подпомагане, ако не са осигурени на друго основание, както и настанените в специализирани институции за социални услуги и приетите за обслужване в социални учебно-професионални центрове и центрове за временно настаняване, центрове за настаняване от семеен тип, преходни жилища, защитени жилища, наблюдавани жилища и кризисни центрове; задържаните под стража или лишените от свобода; лицата в производство за предоставяне на статут на бежанец или право на убежище; родителите, осиновителите, съпрузите или един от родителите на майката или бащата, които полагат грижи за лице с увреждане със загубена работоспособност над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ; лицата, получаващи обезщетения по чл. 230 и 231 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България – за периода на получаване на обезщетението – 31,36 лв. ($560 \text{ лв.} \times 70\% = 392,00 \text{ лв.} \times 8\% = 31,36 \text{ лв.}$);

- чл. 40, ал. 5 от ЗЗО – за лицата, които не подлежат на осигуряване по ал. 1, 2 и 3 от чл. 40 на ЗЗО – 22, 40 лв. ($560 \text{ лв.} : 2 = 280 \text{ лв.} \times 8\% = 22, 40 \text{ лв.}$).

5. Осигурени по чл. 40, ал. 1, т. 2а – морските лица се осигуряват изцяло за своя сметка върху избрания месечен осигурителен доход по чл. 4а, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване, т.е. между 560 лв. и 3 000 лв. Вноската е в размер 8% и 4,8%, когато са във временна неработоспособност, бременност, раждане и осиновяване на дете до 5-годишна възраст.

След изменението на чл. 40, ал. 1, т. 3, буква „б“ от ЗЗО, когато морските лица работят без трудово правоотношение и полученото възнаграждение, след приспадането на разходите за дейността, е по-малко от минималната работна заплата, здравноосигурителни вноски са дължими (в сила от 01.01.2019 г.).

6. Осигурени по чл. 40, ал. 1, т. 3 – работещи без трудови правоотношения по договор с възложител. Вноските се изчисляват върху възнаграждението след приспадане на разходите за дейността, определени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица, когато то е равно или по-голямо от 560 лв. и лицето няма друго основание за осигуряване.

Когато лицето е осигурено и на друго основание през месеца, здравноосигурителни вноски се дължат и в случаите, когато полученото възнаграждение, след приспадане на разходите за дейността, е по-малко от 560 лв.

Здравноосигурителната вношка се разпределя между осигурителя и осигуреното лице в съотношение 4,8 на сто и 3,2 на сто.

В сила от 01.01.2019 г. е изменен чл. 40б, ал. 1, съгласно който задължително здравноосигурените лица, за които се прилага схемата за здравно застраховане на Европейския съюз съгласно чл. 72 от Правилника за длъжностните лица на Европейския съюз и Условието за работа на други служители на Европейския съюз, установени с Регламент (ЕИО, Евратом, ЕОВС) № 259/68 на Съвета от 29 февруари 1968 г. относно определяне на Правилника за длъжностните лица и условията за работа на други служители на Европейските общности и относно постановяване на специални мерки, временно приложими за длъжностните лица на Комисията, не заплащат здравноосигурителни вноски за периода, през който се прилага по отношение на тях схемата за здравно застраховане на Европейския съюз, след подадено заявление до Националната агенция за приходите.

С тази промяна отпада задължението да се подава заявление за освобождаване от заплащане на здравноосигурителни вноски преди заминаването на лицата извън страната. Подаването на такова заявление може да стане по всяко време.

**COMMENTS ON THE CHANGES IN 2019 IN THE ORDINANCE FOR THE
ELEMENTS OF CONSIDERATION AND INCOME ON WHICH SOCIAL
INSURANCE CONTRIBUTIONS ARE TO BE PAID AND IN THE HEALTH
INSURANCE ACT**

Verzhinia Zarkova
Social Security Expert

Keywords:	Summary
<i>Insurable earnings Social costs Cumulative calculation of hours worked Compulsory health insurance Income for health insurance purposes</i>	<i>The article discusses the changes in the Ordinance for the Elements of Consideration and Income on which Social Insurance Contributions Are to Be Paid and in the Health Insurance Act insofar as it concerns the calculation of health insurance contributions. Attention has been paid to some specifics in determining insurable earnings, their scope and elements in the various groups of insured persons. The paper looks into the specifics in determining employees' insurable earnings in the cumulative calculation of hours worked. A calculation example explains the way in which self-employed persons may correct the final amount of their insurable earnings for past periods. The article specifies the categories of health insured persons, as well as the new parametres of the amounts due for health insurance in relation to the changes in the minimum insurable earnings for 2019.</i>